

Rapport

Medlemsundersøkelse: Eldres boligbehov og ønsker for det å bo

Laget av Ipsos for Huseiernes
Landsforbund og
Pensjonistforbundet

7. september 2018

Innhold

Innledning	3
Sammendrag	3
Metode og datagrunnlag.....	5
Resultater	6
Dagens bosituasjon	6
Flytting	12
Tilpasninger i egen bolig.....	15
Bønsker for fremtiden	18
Vedlegg.....	22

Innledning

Ipsos har sommeren 2018 gjennomført en undersøkelse blant medlemmene i Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet om eldres boligbehov og ønsker for det å bo. Vi blir stadig flere eldre i Norge, og flere må i større grad enn tidligere planlegge for egen alderdom. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge eldre medlemmers bosituasjon per i dag, eventuelle planer om flytting eller tilrettelegging av nåværende bolig, samt ønsker for fremtidig bosituasjon.

Med utgangspunkt i dette ble medlemsundersøkelsen delt opp i fire hoveddeler;

- Dagens bosituasjon
- Flytting
- Tilpasninger i egen bolig
- Bønsker for fremtiden

Resultatene fra medlemsundersøkelsen presenteres i denne rapporten.

Sammendrag

Dagens bosituasjon

Majoriteten av medlemmene som har svart på undersøkelsen eier sin egen bolig (84 %). Mer enn halvparten bor i enebolig eller frittliggende hus, mens en fjerdedel bor i leilighet. Seks av ti bor sammen med en ektefelle eller partner. Mange av medlemmene har bodd lenge i boligen de bor i nå, gjennomsnittet er på 25,6 år.

Nær ni av ti medlemmer svarer at de er enten meget fornøyd eller fornøyd med boligen de bor i i dag. Hva de setter mest pris på ved boligen er svært varierende, men samlet sett dreier det seg om praktiske attributter ved boligen som størrelse, beliggenhet, uteområder, utsikt og at den er praktisk og funksjonell. Når det kommer til hva medlemmene savner ved boligen, er svarene enda mer fragmentert. Det er mange ulike ting som nevnes, som savn av garasje/parkeringsplass, behov for oppussing/modernisering, ønske om å få alt på ett plan og større nærhet til butikker og kollektivtilbud. Mer enn fire av ti svarer at de ikke savner noe ved sin nåværende bolig.

Flytting

Over halvparten av medlemmene svarer at de ikke regner med å flytte i løpet av de fem nærmeste årene, mens én av fire svarer at de helt sikkert eller kanskje kommer til å flytte i løpet av denne perioden. Blant dem som helt sikkert eller kanskje vil flytte innen fem år, nevner flest at årsaken til dette er at de ønsker en mer praktisk og lettstelt bolig, for eksempel med heis og alt på ett plan. Andre grunner som nevnes er at man ønsker mindre plass, at nåværende bolig er uegnet for eldre og at de vil bo mer sentralt. Alle medlemmene har fått spørsmål om hvorvidt en rekke forhold oppleves som et hinder for å flytte. En tredjedel svarer at de ikke opplever noen av disse tingene som hindre for å flytte. Blant dem som svarer at de opplever spesifikke hindre nevnes blant annet emosjonell tilknytning til bolig (særlig blant de som bor i enebolig), økonomisk situasjon, det praktiske ved flytting, egen helse eller mangel på boliger i riktig område. Ca. fire av ti tror de ville hatt råd til å kjøpe den boligen de ønsker dersom de skulle flytte nå, mens rundt én av fire tror de ikke ville hatt råd til dette.

Tilpasninger i egen bolig

Drøyt én av tre bor i en bolig som i meget stor eller stor grad er tilpasset med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelse. Ca. halvparten bor i en bolig som i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilpasset slike endringer. Vi har spurt om hvor aktuelt det er å gjennomføre ulike tiltak for å forbedre tilgjengeligheten i nåværende bolig med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelse. Her ser vi at en gjennomgående høy andel svarer at det ikke er aktuelt å gjennomføre slike forbedringer. Det er få som har gjennomført eller planlegger å gjennomføre slike tiltak. De tiltakene flest har iverksatt er; satt opp ekstra gelender i trapp, fjernet terskler og gjort tilpasninger på bad eller kjøkken.

I underkant av én av fire har valgt sin nåværende bolig med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelse. I denne gruppen er det flere som svarer at de ikke kommer til å flytte de nærmeste fem årene. Andelen som har tatt hensyn til endringer i funksjonsnivå når de har valgt nåværende bolig er høyere blant dem som bor i leilighet og lavere blant dem som bor i enebolig. De yngste (55-64 år) har i mindre grad tenkt på endring i funksjonsnivå når de valgte boligen sin, mens flere enn gjennomsnittet har gjort dette i den eldste aldersgruppen (85 år +).

Medlemmene ble også spurt om hvem de mener er ansvarlig for å sikre at eldre får en tilgjengelig eller tilpasset bolig dersom de trenger dette som følge av endring i helsetilstand. Over halvparten mener det er et ansvar som fordeles mellom dem og det offentlige. De som har lavest husstandsinntekt svarer oftere enn gjennomsnittet at det offentlige er ansvarlig. Vi har spurt medlemmene om hvilke støtteordninger for å gjøre tilpasninger i egen bolig de kjenner til. NAV / Hjelpemiddelsentralen har klart størst kjennskap i denne gruppen; over halvparten kjenner til at denne instansen tilbyr støtte for å gjøre tilpasninger i egen bolig. I underkant av fire av ti kjenner ingen av støtteordningene vi spurte om.

Boønsker for fremtiden

Et flertall på over tre av fire medlemmer foretrekker å eie egen bolig i årene som kommer. Vi har spurt hvor viktig en rekke forhold er for medlemmene når det kommer til boligen de tror de kommer til å bo i i alderdommen. Det viktigste er å bo nær familie og å bli boende i samme område som de bor i i dag. Av forholdene vi har spurt om fremstår det å bo nær andre eldre som minst viktig.

Det er svært stor enighet blant medlemmene om at man ønsker å bo hjemme så lenge som mulig; nær ni av ti er helt eller delvis enige i at de ønsker det. Mer enn halvparten av medlemmene er også helt eller delvis enige i at de tror de vil kunne bo i nåværende bolig resten av livet. Medlemmene er delte i sitt syn på om boliger som er tilpasset eldre er egnet for dem. Rundt en fjerdedel er helt eller delvis enige i at en bolig som er tilpasset eldre ikke vil kunne gi dem det livet de ønsker, mens nær én av fem er helt eller delvis uenige i dette. Medlemmene er også splittet i sitt syn på om en bedre tilpasset bolig ville kunne gi dem et mer aktivt liv. Ca. én av tre er helt eller delvis uenige i at en bedre tilpasset bolig ville gjøre at de kunne leve mer aktivt, mens én av fem er helt eller delvis enige i dette.

Avslutningsvis har vi stilt et åpent spørsmål om hvilke råd medlemmene ville gitt til dem som skal utforme boliger for eldre i fremtiden. Her nevnes en rekke ulike ting, og nesten halvparten har ikke oppgitt et svar. Blant dem som har gitt råd, nevner flest (én av ti) at alt er på ett plan og at boligen i størst mulig grad er lagt opp som en livsløpsbolig.

Metode og datagrunnlag

Målgruppene for undersøkelsen er medlemmer i Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet som er 55 år eller eldre. Undersøkelsen er gjennomført som en postalundersøkelse, da dette ble vurdert som den best egnede metoden for å oppnå gode svar og høy deltakelse i målgruppen. Ipsos mottok lister over aktuelle medlemmer fra begge organisasjonene og foretok tilfeldige uttrekk. Det ble trukket ut litt flere medlemmer fra Pensjonistforbundet for å sikre tilstrekkelig representasjon i de eldste aldersgruppene. Spørreskjemaet ble sendt ut til totalt 3300 personer; 1488 medlemmer i Huseiernes Landsforbund og 1812 medlemmer i Pensjonistforbundet. Det ble gjennomført påminnelser på telefon. Datainnsamlingen ble foretatt i perioden 13. juni til 16. august 2018. 1025 personer besvarte undersøkelsen; 438 medlemmer i Huseiernes Landsforbund, og 587 medlemmer i Pensjonistforbundet. Dette utgjør en total svarprosent på 31. Datasettet ble ikke vektet, da fordelingen på alder, kjønn og landsdel blant medlemmene fra hver av de to organisasjonene lignet fordelingen på tilsvarende variabler i populasjonene (medlemslistene).

Siden denne undersøkelsen er gjennomført som en delt medlemsundersøkelse blant eldre medlemmer i Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet, er det viktig å ta med i betraktningen at det er noe variasjon i sammensetningen av medlemmer fra de to organisasjonene. Blant annet er det noe variasjon i demografiske kjennetegn som alder, kjønn, utdanningsnivå, husstandsinnpekt og arbeidstilknytning blant medlemmene som har svart på undersøkelsen (se vedlegg fra side 22). Blant medlemmene til Huseiernes Landsforbund som har svart på undersøkelsen er det en sterk overvekt av menn, og det er færre i de eldste aldersgruppene (75 år +). Det er flere som er i arbeid, og flere som har høy utdanning og høy husstandsinnpekt. Blant medlemmene til Pensjonistforbundet er det en jevnere kjønnsfordeling, og det er færre i den yngste aldersgruppen (55-64 år). De fleste er pensjonister, og det er flere med lav utdanning og lav husstandsinnpekt. Det er også noe variasjon på andre variabler med betydning for undersøkelsens tema som hvilken type bolig man bor i og eieform (se vedlegg side 26). Flere av medlemmene til Huseiernes Landsforbund bor i enebolig eller frittliggende hus og er selveiere, sammenlignet med medlemmene av Pensjonistforbundet. Det er viktig å være oppmerksom på disse forskjellene mellom medlemmene til de to organisasjonene ved tolkningen av resultatene.

Resultater fra alle utvalgsundersøkelser er beheftet med usikkerhet, dvs. statistiske feilmarginer. Feilmarginen varierer med antall intervjuer og svarfordelingen på det enkelte spørsmål. Jo flere intervjuer man har, jo mindre blir feilmarginen. Det er også slik at jo nærmere svarfordelingen er 50/50 – altså at det aktuelle svaret har 50 % – jo større er feilmarginen. Vi anbefaler å bruke som en tommelfingerregel at vi kan regne med feilmarginer på +/- 1.4-3.2 prosentpoeng på totalnivå, det vil si der hele utvalget har besvart spørsmålet. Innen undergrupper som er analysert vil feilmarginene være noe større, avhengig av størrelsen på undergruppen.

I denne rapporten er resultatene fremstilt grafisk med kommentarer til totalresultater. Det er også gjennomført signifikanstesting, for å avdekke eventuelle signifikante forskjeller i svar mellom utvalgte undergrupper av de spurte. Dette kommenteres løpende i teksten. Det er også inkludert flere åpne spørsmål i undersøkelsen, disse er kodet om til svarkategorier for å kunne fremstilles på en enkel måte i analysene. Det er også laget tabellverk med signifikanstesting som egner seg for mer detaljerte analyser av svarene til undergrupper av medlemmer som har deltatt i undersøkelsen.

Resultater

I denne delen presenteres resultatene fra analysene. Rapporten følger oppbygningen til det utsendte spørreskjemaet. Vi starter med å gå gjennom eldre medlemmers bosituasjon i dag. Videre går vi gjennom tanker om flytting og tilpassinger i nåværende bolig. Deretter presenteres funnene om hvordan eldre medlemmer ønsker å bo i fremtiden.

Dagens bosituasjon

I medlemsundersøkelsen har vi kartlagt ulike aspekter ved eldre medlemmers bosituasjon per i dag. Som hvorvidt de eier eller leier bolig, boligtype, størrelse, egenskaper ved boligen, om man bor sammen med noen eller alene, hvor lenge man har bodd i boligen, hvor fornøyd man er med boligen og hva man eventuelt savner ved boligen.

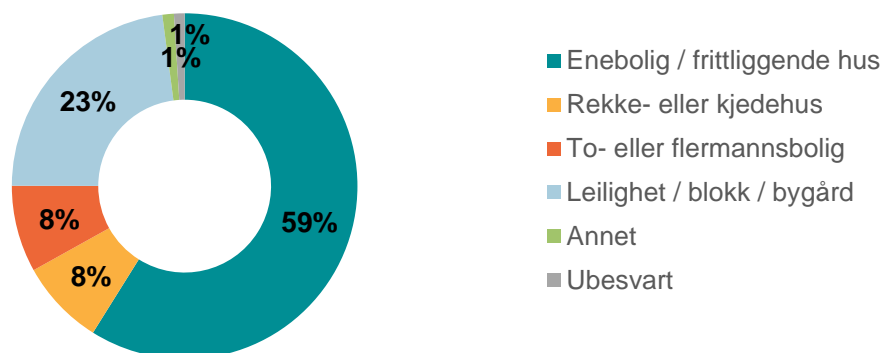
Vi ser at de aller fleste i denne målgruppen eier sin egen bolig, og mer enn halvparten bor i enebolig eller frittliggende hus. Seks av ti bor sammen med en ektefelle eller partner. I gjennomsnitt har respondentene bodd i sin nåværende bolig i 25,6 år. Nær ni av ti er meget fornøyd eller fornøyd med boligen de bor i i dag.

Figur 1: Eier eller leier du / dere boligen du bor i? (n=1025)

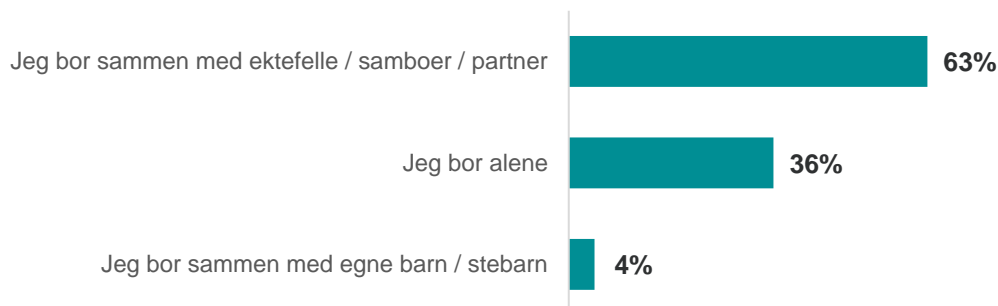
Et stort flertall av respondentene i denne undersøkelsen (84 %) er selveiere, 9 % av respondentene sier de er andels- eller aksjeeiere og kun 6 % leier boligen de bor i. Flere menn (88 %) enn kvinner (78 %) er selveiere for boligen de bor i. Færre blant dem som har inntil 299 tusen i samlet husstandsinnkomst er selveiere (65 %). Blant dem med 600-999 tusen (93 %) og dem med over 1 million (98 %) i husstandsinnkomst er det signifikant flere enn gjennomsnittet som er selveiere. Vi ser at svarene fordeler seg tilsvarende når vi ser på utdanningsnivå. Blant dem som har grunnskole som høyeste utdanning er 76 % selveiere. Blant dem som har høyere utdanning er andelen ni av ti. Når vi ser på område ser vi at færre av medlemmene i Oslo er selveiere (70 %), men at det her er flere enn gjennomsnittet som er aksje- eller andelseiere (27%). På landsbasis er kun 9 % andels- eller aksjeeiere.

Figur 2: Hvilken hustype bor du i? (n=1025)

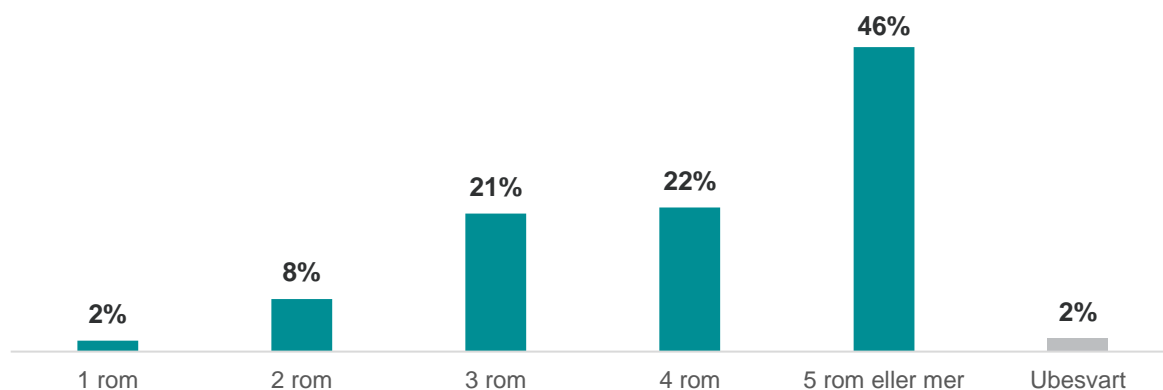
Over halvparten av respondentene bor i enebolig eller frittliggende hus (59 %), mens 23 % bor i leilighet, blokk eller bygård. 8 % bor i rekke- eller kjedehus, og like mange bor i to- eller flermannsbolig. Når det kommer til kjønn, alder og inntekt i forhold til hvem som bor i enebolig ser vi samme svarfordeling som på det foregående spørsmålet. Syv av ti i den yngste aldersgruppen (55-64 år) bor i enebolig, mens for den eldste aldersgruppen (85 år +) er andelen fire av ti. Tilsvarende ser vi utslag på at den yngste aldersgruppen bor i leilighet (8 %), mens andelen som svarer dette er høyere i den eldste aldersgruppen (35 %). I Oslo er det i midlertid færre som bor i enebolig (28 %), mens andelen er høyere enn gjennomsnittet på Vestlandet (68 %).

Figur 3: Hvem bor du sammen med? (n=1025)

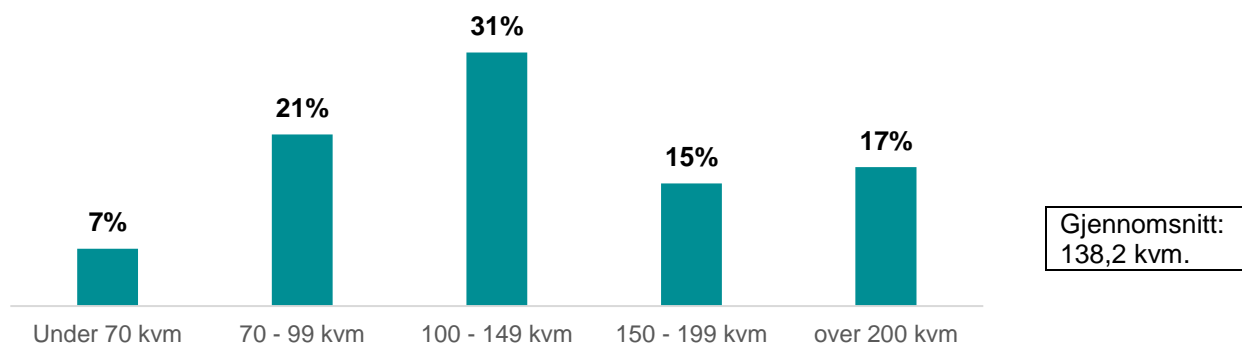
På spørsmål om hvem man bor sammen med svarer over seks av ti at de bor sammen med enten ektefelle, samboer eller partner. Drøye en av tre (36 %) svarer at de bor alene, mens kun 4 % svarer at de bor sammen med egne barn eller stebarn. De som bor sammen med andre svarer i større grad at de bor i enebolig (66 %) sammenlignet med dem som bor alene (45 %). I de yngste aldersgruppene er det færre som bor alene, andelen er 20 % for 55-64 år, 28 % for 65-74 år. Ved 75 års alder ser vi et skifte; 46 % av dem i aldersgruppen 75-84 år bor alene, mens andelen blant dem som er 85 år og eldre er 66 %.

Figur 4: Hvor mange rom har boligen (utenom kjøkken, bad, bod og rom mindre enn 6 kvm)? (n=1025)

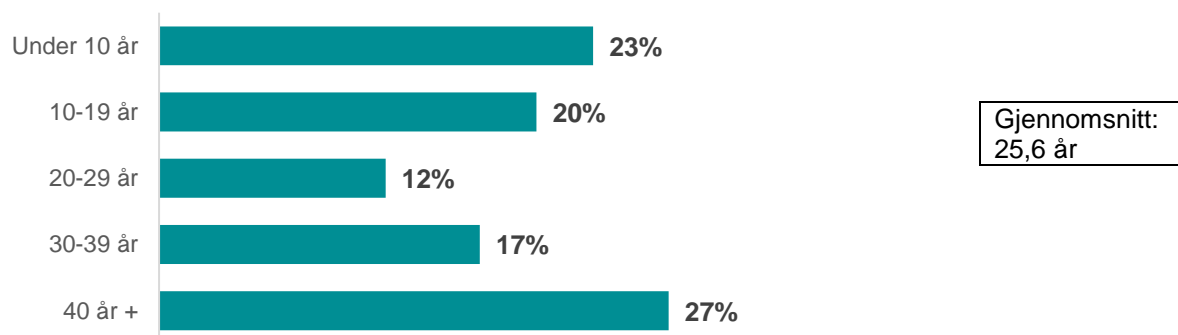
I sammenheng med at vi har spurt med hvem og hvordan respondentene bor, har vi også spurt hvor mange rom boligen deres har. Her svarer 46 % at de har fem eller flere rom utenom kjøkken, bad, bod og små rom som er mindre enn 6 kvm.

Figur 5: Omtrent hvor mange kvadratmeter er boligen du/dere bor i? (n=1025)

Flest (31 %) bor i en bolig på mellom 100 og 149 kvm. Gjennomsnittet er på 138,2 kvm.

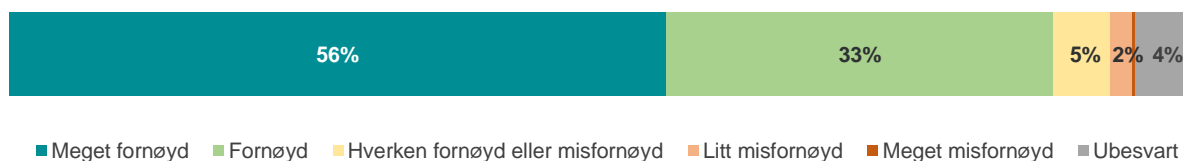
Figur 6: Hvor lenge har du bodd i boligen? Rund av til nærmeste hele år. (n=1025)

Respondentene ble spurt om hvor lenge de har bodd i boligen som de bor i nå, og svarer i gjennomsnitt 25,6 år.

Figur 7: Alt i alt, hvor fornøyd er du med boligen du bor i? (n=1025)

Alt i alt svarer respondentene i stor grad at de er fornøyd med boligen de bor i. 56 % svarer at de er *meget fornøyd* og 33 % svarer at de er *fornøyd* med egen bolig. Til sammen svarer altså nær ni av ti at de er fornøyd med boligen de bor i. De som bor sammen med andre er i større grad *meget fornøyd* (60 %) sammenlignet med dem som bor alene (49 %). Det er få forskjeller innad i aldersgruppene, men de som er 85 år eller over svarer i mindre grad at de er *meget fornøyd*, andelen er likevel relativ høy på 45 %. Totalt svarer 82 % av dem i aldersgruppen 85 år og eldre enten *meget fornøyd* eller *fornøyd*. De som har 600 tusen eller mer i samlet inntekt svarer i større grad at de er meget fornøyd, tilsvarende svarer færre blant de som har under 600 tusen i samlet inntekt at de er meget fornøyd. Det samme mønsteret ser vi når det kommer til utdanningsnivå, hvor andelen meget fornøyd er 50 % blant dem hvor grunnskole er høyeste utdanning og 70 % blant dem som har over fire år med høyere utdanning.

Figur 8: Hva ved boligen din setter du mest pris på? (n=1025)

Figuren viser svarene som ble nevnt av minst 6 %, se fullstendig liste i vedlegg (figur 35)

Spørsmålet om hva man setter mest pris på ved boligen sin er stilt åpent, og vi ser at det er mange ulike ting som nevnes her. Det som nevnes i størst grad er boligens størrelse, at den er romslig eller at man har god plass, nær én av fire oppgir dette. Signifikant flere i aldersgruppen 55-64 år nevner at de setter pris på størrelsen (30 %), og færre i aldersgruppen 85 år + svarer det samme (12 %).

18 % oppgir beliggenhet. I tillegg ser vi at 17 % nevner beliggenhet, men spesifiserer at de mener *sentral* beliggenhet, altså i nærheten av sentrum, offentlig kommunikasjon, butikker og lignende. Menn nevner i større grad beliggenhet generelt, og kvinner nevner i større grad enn menn at de setter pris på *sentral* beliggenhet.

17 % nevner også at de setter mest pris på utsikt, og 16 % trekker frem hage eller uteområde. Vi ser at mer praktiske kommentarer, som at boligen er på ett plan (13 %) og at den er praktisk, funksjonell, lettvin eller lettstelt (12 %) nevnes i noe mindre grad enn størrelse og beliggenhet. Beliggenhet i sammenheng med nærhet til natur, sjø, parker og turterreng nevnes av 9 %, 8 % setter pris på at de bor i rolige omgivelser og 7 % nevner at de har veranda, terrasse eller balkong. 5 % trekker frem naboene og at de bor i et trivelig nabolag, og like mange nevner heis.

Når vi ser på bo- og jobbsituasjon ser vi at de som er i arbeid i større grad setter pris på størrelsen og det at de har god plass (31 %) og beliggenheten (26 %). De som er pensjonert svarer dette i mindre grad (21 % og 16 %), mens fordeler som at alt er på en flate i større grad nevnes i denne gruppen (15 %). Blant dem som bor alene er det en høyere andel (20 %) som setter pris på at man bor på et sentralt sted med tilgang til offentlig transport og butikker.

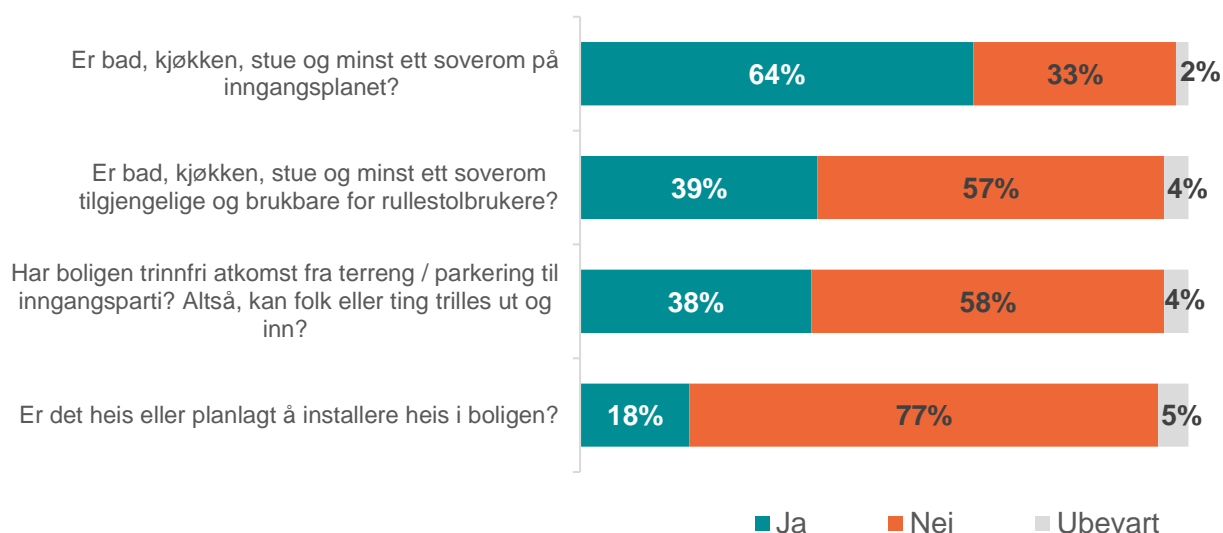
Figur 9: Hva savner du knyttet til boligen som du ikke har i dag?

Dette kan være ting ved selve boligen eller i nærmiljøet. (n=1025)

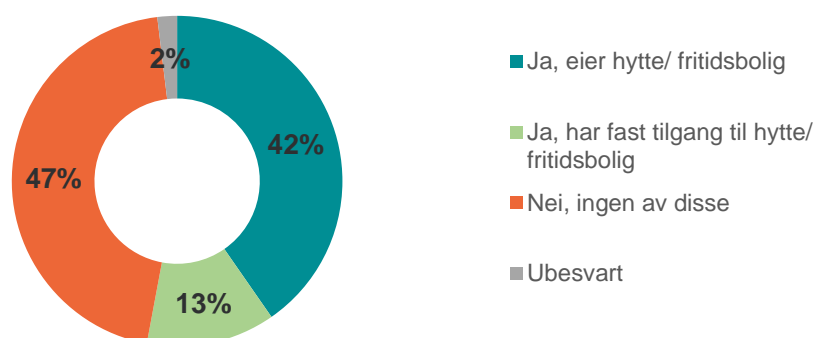
Alle respondentene har fått spørsmål om hva de savner knyttet til boligen som de ikke har i dag. Her svarer hele 44 % at de ikke savner noe eller har alt de trenger. Svarene for øvrig er spredt på en rekke forskjellige attributter. Det som flest nevner at de savner er; forbedret garasjeløsning (5 %), modernisering/oppussing (4 %), bedre eller mer tilgjengelige kollektivtilbud der de bor (4 %), nærhet eller tilgang til butikker (4 %), bedre eller større bad (4 %). Med andre ord er det en stor variasjon i hva respondentene savner ved sin bolig eller i nærmiljøet.

Figur 10: Svar ja eller nei på følgende spørsmål om egenskaper ved boligen du bor i dag: (n=1025)

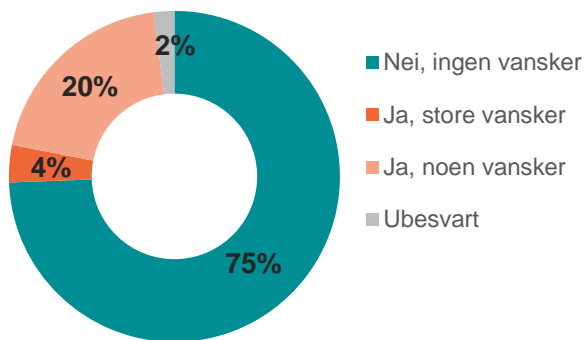
Ca. to av tre svarer at de har bad, stue og minst ett soverom på inngangsplanet. Nær to av fem svarer at bad, kjøkken, stue og minst ett soverom er tilgjengelige og brukbare for rullestolbrukere. Omtrent like mange svarer også at boligen har fri atkomst fra terreng eller parkering til inngangspartiet. Andelen som svarer dette er høyere blant dem som bor i leilighet, blokk eller bygård (62 %), og mindre blant dem som bor i hus (30 %). 18 % svarer at det er planlagt å installere heis i boligen. Blant dem som bor i leilighet, blokk eller bygård er tilsvarende andel 64 %.

Figur 11: Eier du eller har du/dere fast tilgang til hytte/fritidsbolig? (n=1025)

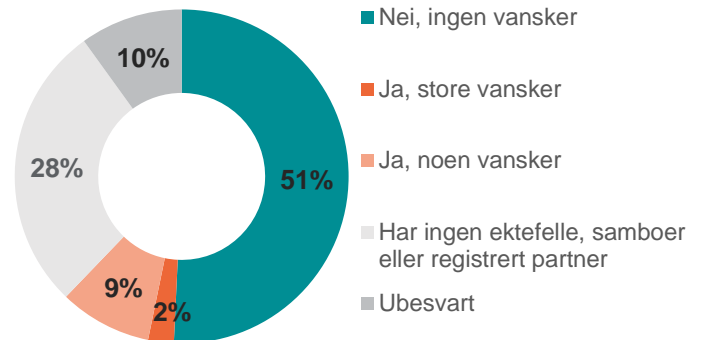

Over halvparten av respondentene svarer at de enten har tilgang til hytte som de eier (42 %), eller at de har fast tilgang til hytte eller fritidsbolig (13 %).

Figur 12: Har du vansker med å gå i trapper? (n=1025)

Figur 13: Dersom du er gift / samboende / partner, har din ektefelle / samboer / partner vansker med å gå i trapper? (n=1025)

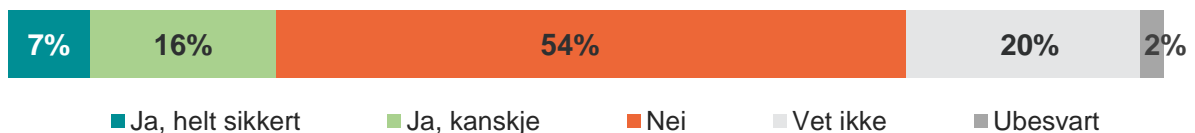
Rundt én av fire svarer at de har noen vansker (20 %) eller store vansker (4 %) med å gå i trapper. Andelen som svarer at de ikke har problemer med å gå i trapper er større blant dem som bor i enebolig eller frittliggende hus (79 %), og mindre blant dem som bor i leilighet, blokk eller bygård (65 %). Det er de eldste som i størst grad har store (15 %) eller noen vansker (34 %) med å gå i trapper. I aldersgruppen 55-64 år svarer 92 % at de ikke har noen vansker med å gå i trapper, mens i aldersgruppen 65-74 år faller andelen som ikke har vansker med å gå i trapper til 79 %.

Flytting

I medlemsundersøkelsen har vi også kartlagt hvorvidt eldre medlemmer har planer om å flytte i nær fremtid, eventuelle årsaker til at de planlegger å flytte, hva som kan hindre dem i å flytte og om de tror de vil ha råd til å kjøpe den boligen de eventuelt ønsker å bo i i fremtiden.

Nær én av fire svarer at de kanskje eller helt sikkert vil flytte i løpet av de neste 5 årene, mens over halvparten ikke vil flytte. At de ønsker en mer praktisk og lettstelt bolig med for eksempel heis og alt på ett plan, er det flest oppgir som årsak for at de planlegger å flytte. Medlemmene oppgir ulike hindre for å skulle flytte, som for eksempel emosjonell tilknytning til boligen og økonomisk situasjon. Ca. fire av ti tror de ville hatt råd til å kjøpe den boligen de ønsker dersom de skulle flytte nå, mens rundt én av fire tror de ikke ville hatt råd til dette.

Figur 14: Regner du med at du vil flytte i løpet av de neste 5 årene? (n=1025)

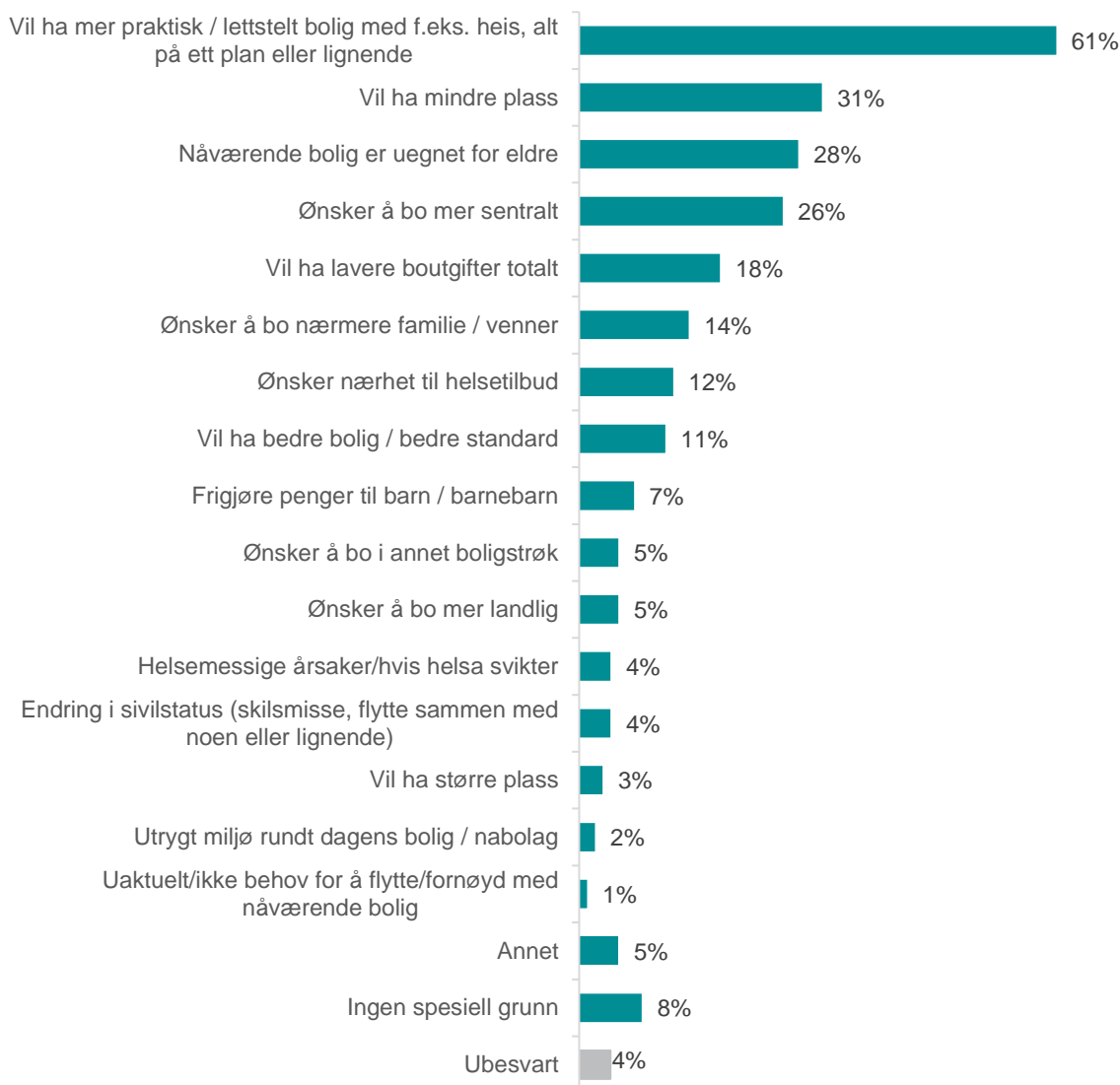

Alt i alt svarer nær en av fire at de kanskje eller helt sikkert vil flytte i løpet av de neste årene. 7 % svarer at de helt sikkert vil flytte, mens over halvparten (54 %) svarer at de ikke regner med å flytte i løpet av de neste 5 årene. Når vi ser på svarene basert på hvor de bor i dag, ser vi at de som bor i leilighet eller blokk i større grad svarer at de ikke renger med å flytte (62 %).

De som bor alene er i større grad usikker på hvorvidt de kommer til å flytte. 28 % av dem som bor alene svarer «vet ikke», mens blant dem som bor sammen med noen svarer 16 % det samme.

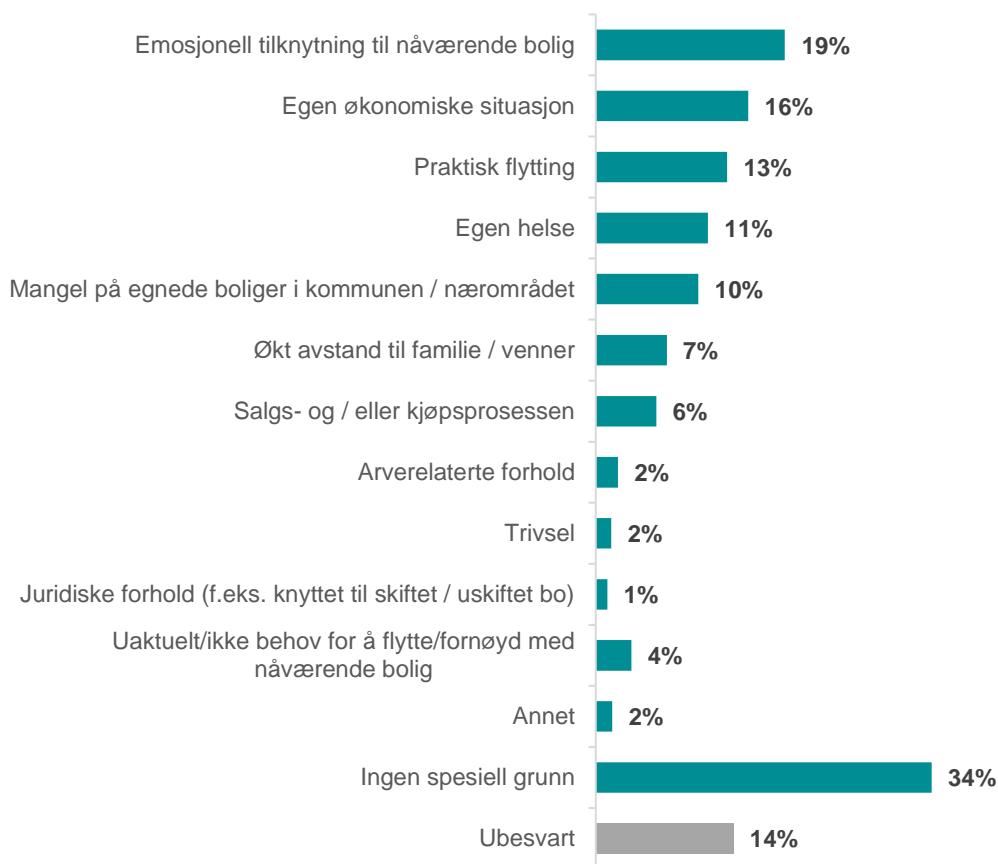
Blant dem som har kjøpt bolig med tanke på endring i funksjonsnivå er det bare 12 % som svarer at de kanskje eller helt sikkert regner med å flytte i løpet av de neste fem årene.

Figur 15: Hva er de viktigste grunnene til at du / dere vil flytte? (n=245)

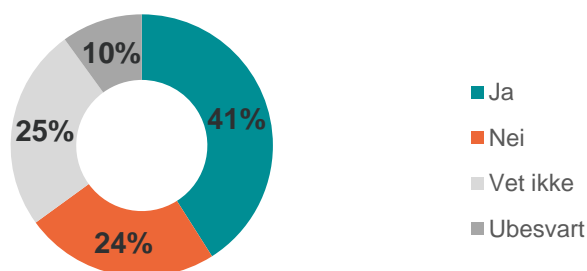
Blant dem som sier at de helt sikkert eller kanskje kommer til å flytte svarer ca. seks av ti at de ønsker å flytte for å få en mer praktisk og lettstelt bolig med for eksempel alt på ett plan. Nær en av tre svarer også spesifikt at de vil ha mindre plass. Andre grunner til at man ønsker å flytte som nevnes ofte er at boligen man bor i er uegnet for eldre (28 %), og at man ønsker å bo mer sentralt (26 %). Vi ser at det i gjennomsnitt nevnes mer enn én grunn til at man ønsker å flytte.

Figur 16: Nedenfor er en liste over ting som kan være til hinder for å flytte. Vil du si at noen av disse er til hinder for at du vil flytte til en annen bolig enn den du bor i dag? (n=1025)

Alle som deltok i undersøkelsen fikk spørsmål om hvorvidt de opplever at en liste med ting oppleves som et hinder fra å flytte fra nåværende bolig. 34 % oppgir «ingen spesiell grunn», mens 19 % svarer at emosjonell tilknytning oppleves som et hinder. Andre ting som nevnes er økonomisk situasjon (16 %), det praktiske som følger med flytting (13 %), egen helsetilstand (11 %) og mangel på egnede boliger i kommunen eller nærområdet hvor man ønsker å bo (10 %). Det er de som bor i enebolig som i størst grad svarer at de opplever emosjonell tilknytning som et hinder for å flytte (27 %). Blant dem som bor i leilighet svarer kun 5 % at de opplever emosjonell tilknytning som hinder til å flytte. Blant dem som svarer at de helt sikkert vil flytte de nærmeste 5 årene svarer flest (22 %) at det praktiske ved flytting oppleves som et hinder.

Figur 17: Dersom du skulle flytte nå, tror du at du ville hatt råd til å kjøpe boligen du ønsker deg (med tanke på størrelse, beliggenhet, bokvaliteter mv.)? (n=1025)

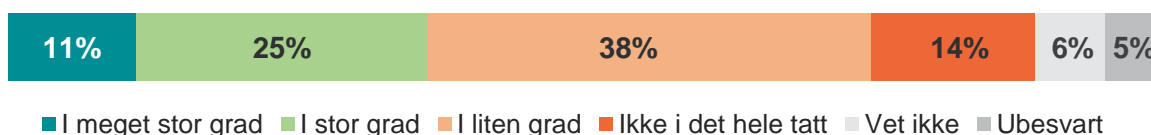
Ca. fire av ti svarer at de tror de ville hatt råd til å kjøpe boligen de ønsket seg hvis de skulle flytte nå. Rundt én av fire er usikre, og like mange tror ikke de ville hatt råd. Blant dem som bor alene er det færre som svarer at de har råd til den boligen de ønsker seg (30 %), mens blant dem som bor med partner er andelen som svarer «ja» 48 %. Det er også som forventet en sammenheng med samlet brutto husstandsinnkomst, hvor de med høyere inntekt oftere svarer at de tror de ville hatt råd til å kjøpe boligen de ønsker seg enn de med lavere husstandsinnkomst. De som er selveier svarer i større grad at de ville hatt råd til den boligen de ønsker seg (46 %) sammenlignet med dem som er andels- eller aksjeeiere (24 %) eller som leier boligen de bor i (7 %).

Tilpasninger i egen bolig

Undersøkelsen kartlegger også om nåværende bolig er tilpasset med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet, ulike tilpasninger som eventuelt er gjennomført og om man valgte boligen med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet. Det er også stilt spørsmål om hvem man mener har ansvaret for at eldre som trenger en tilpasset bolig får dette, og kjennskap til ordninger for å få støtte til å gjøre tilpasninger i egen bolig.

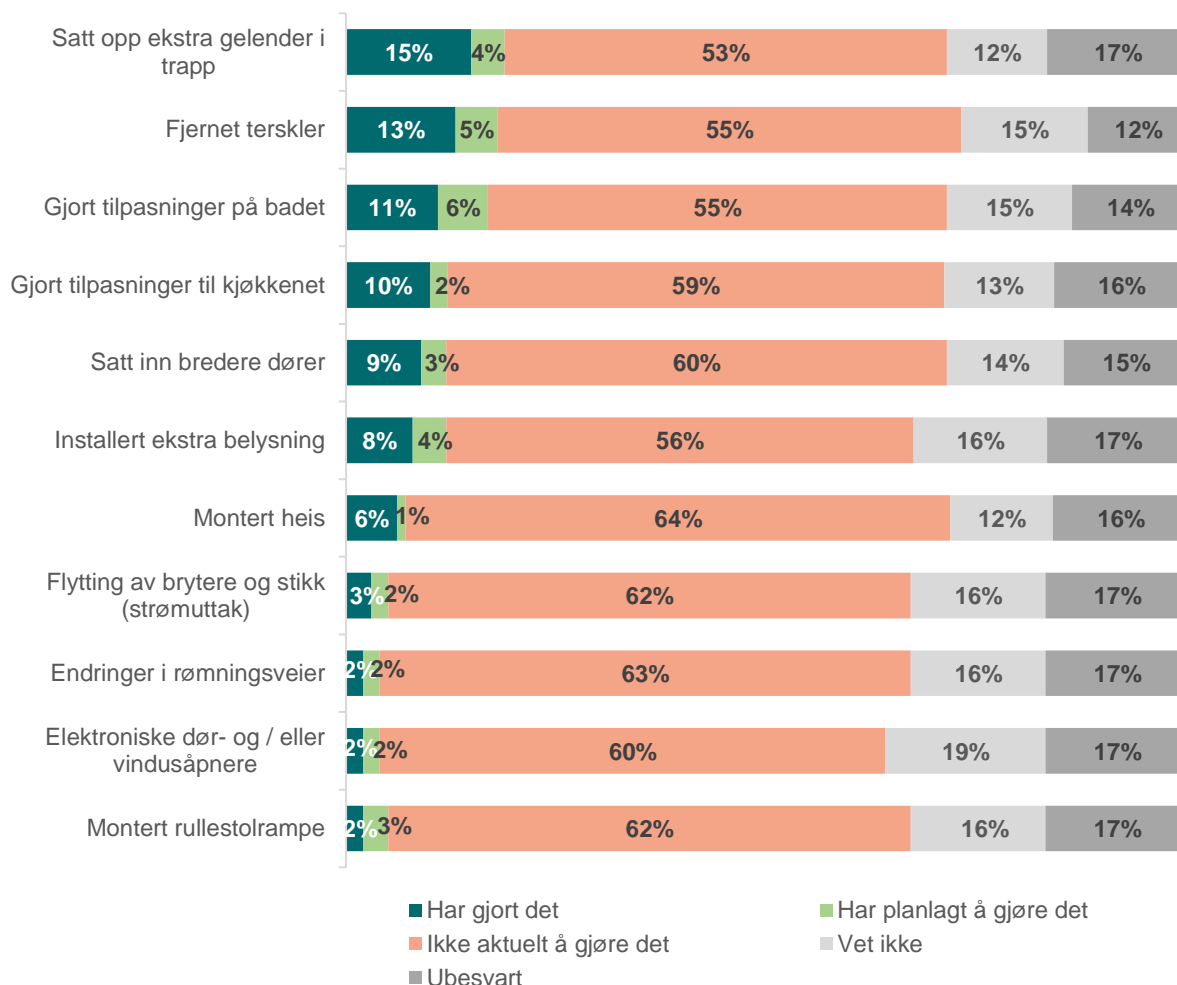
Drøyt én av tre bor i en bolig som i meget eller ganske stor grad er tilpasset med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet. De færreste har gjort eller planlegger å gjøre tilpasninger for å forbedre tilgjengeligheten i boligen med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet. I underkant av én av fire har valgt boligen de bor i med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet. Flertallet mener at den enkelte og det offentlige har et felles ansvar for å sikre at eldre får en tilgjengelig / tilpasset bolig dersom de trenger dette på grunn av endringer i helsetilstand. Over halvparten kjenner til NAV / Hjelpemiddelsentralens støtteordning for å gjøre tilpasninger i egen bolig, mens rundt fire av ti ikke kjenner til noen slike støtteordninger.

Figur 18: I hvilken grad er din nåværende bolig tilpasset med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet? (n=1025)

I overkant av én av tre (36 %) bor i en bolig som i meget eller ganske stor grad er tilpasset med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet. Over halvparten (52 %) bor i en bolig som i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilpasset slike endringer. Andelen som svarer «i liten grad» er større blant dem i alderen 55-64 år (48 %) og mindre blant dem som er 85 år og eldre (23 %). Samtidig ser vi at dem som er 85 år eller eldre i større grad svarer at de ikke vet eller unnlater å svare på dette spørsmålet (til sammen 23 %).

Figur 19: Er det gjort eller planlagt å gjøre tilpasninger for å forbedre tilgjengeligheten i boligen med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet? (n=1025)

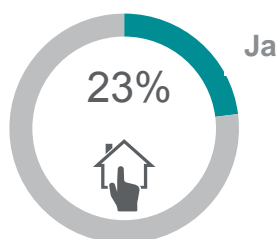
Tiltaket som flest har gjort er å sette opp ekstra gelender i trapp, 15 % har gjort dette. Andre tiltak som har blitt gjort er å fjerne terskler (13 %) og gjøre tilpasninger på badet (11 %) eller kjøkkenet (10 %). Andelen som svarer at det ikke er aktuelt å forberede tilgjengeligheten i boligen er gjennomgående høy, for hvert av tiltakene svarer over halvparten at det ikke er aktuelt. Vi merker oss at det også er mange som har svart «vet ikke» eller ubesvart på dette spørsmålet.

Hvis vi ser på de som har valgt nåværende bolig med tanke på endring i funksjonsnivå, så er det flere som svarer at de har gjennomført tiltak. Dette gjelder for alle tilpasningene med unntak av å sette opp gelender. Blant dem som har valgt bolig med tanke på denne endringen har 26 % fjernet terskler, 21 % har tilpasset kjøkkenet, 21 % har satt inn bredere dører og 25 % har gjort tilpasninger på badet. Når vi ser på aldersfordelingen ser vi at i aldersgruppene 55-64 år og 65-74 år er det flere som svarer at det ikke er aktuelt å gjøre tilpasninger, mens det blant dem over 74 år er det flere som ikke har besvart spørsmålet.

For hvert av tiltakene ser vi at få har planlagt å gjennomføre tiltak uten å ha gjort det. Flest har planlagt å gjøre tilpasninger på badet (6 %), fjerne terskler (5 %), installere belysning (4 %) eller sette opp gelender i trapp (4 %).

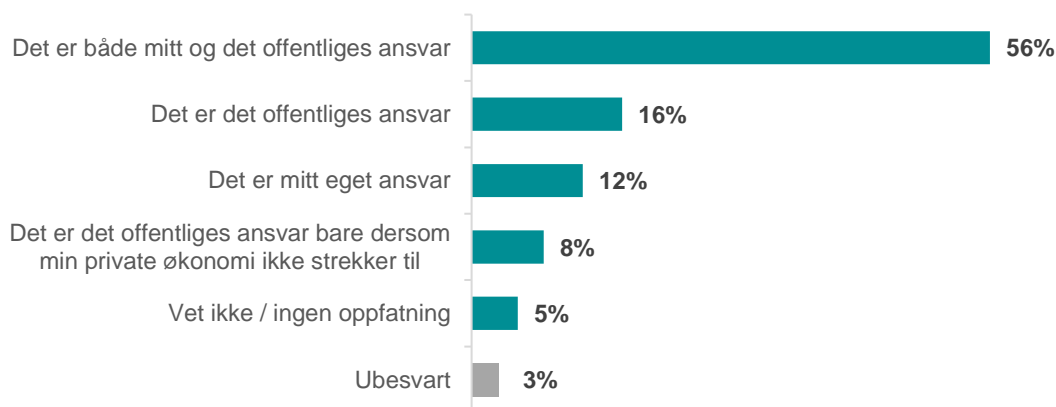

Figur 20: Har du / dere valgt nåværende bolig med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet? (n=1025)

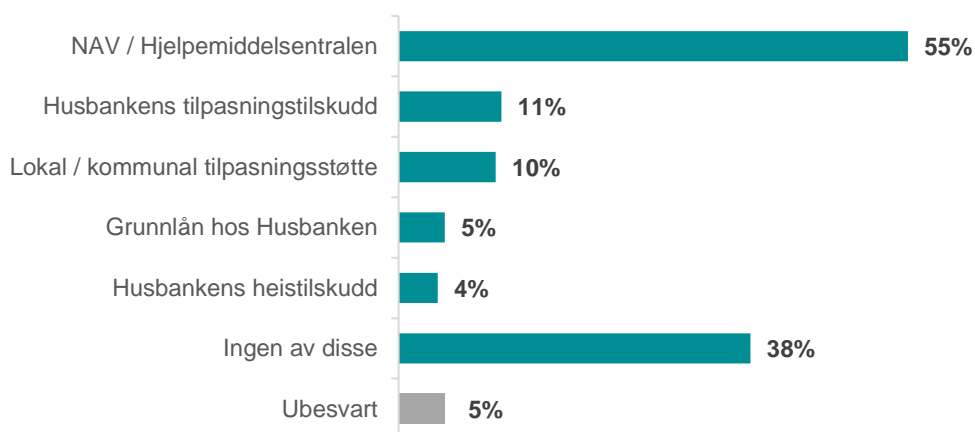
I underkant av en av fire har valgt boligen de bor i med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet. Andelen som svarer «ja» er høyere blant dem som bor i leilighet (43 %) og lavere blant dem som bor i enebolig eller frittliggende hus (16 %). Også blant dem som har valgt boligen de bor i med tanke på endringer i funksjonsnivå eller bevegelighet, er det flere som tror at de ikke vil flytte de kommende 5 årene (66 % mot 54 % i gjennomsnitt som svarer «nei» på spørsmål om flytting). I aldersgruppen 85 år + har 35 % svart at de har valgt bolig med tanke på endring i funksjonsnivå eller bevegelighet, mens i aldersgruppen 55-64 år er tilsvarende andel kun 13 %.

Figur 21: Hvem mener du har ansvar for å sikre at eldre får en tilgjengelig / tilpasset bolig dersom de trenger dette på grunn av endringer i helsetilstand? (n=1025)

På spørsmål om hvem man mener er ansvarlig for å sikre at eldre får en tilgjengelig / tilpasset bolig dersom de trenger dette på grunn av endringer i helsetilstand svarer et flertall (56 %) at dette er både den enkelte og det offentliges ansvar. 16 % mener at dette er det offentliges ansvar og 12 % mener at det er den enkeltes ansvar. Blant dem som har høyest husstandsinnkomst er det færre som mener at det offentlige er ansvarlig. Blant dem som har en årlig samlet brutto husstandsinnkomst på under 300 tusen svarer 23 % at det offentlige er ansvarlig, mens blant dem som har husstandsinnkomst på over 1 million svarer kun 4 % det samme.

Figur 22: Hvilke av de følgende ordningene for å gjøre tilpasninger i egen bolig kjenner du til? (n=1025)

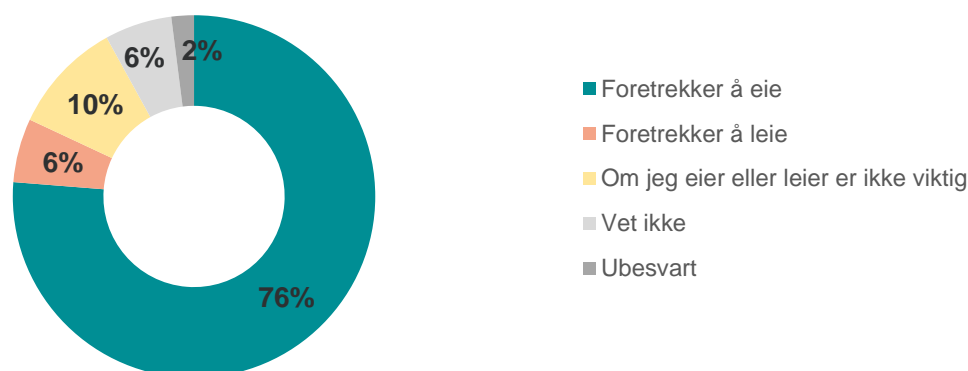
NAV / Hjelpemiddelsentralen er støtteordningen for å gjøre tilpasninger i egen bolig som flest kjenner til, 55 % oppgir at de kjenner til denne ordningen. Andre støtteordninger som Husbankens tilpasningstilskudd og lokalt eller kommunalt tilpasningstilskudd, samt grunnlån og heistilskudd fra Husbanken er mindre kjent. Hele 38 % svarer at de ikke kjenner til noen av disse støtteordningene. Når det kommer til forskjeller i kjennskap basert på aldersgrupper ser vi at de som er 55-64 år i større grad kjenner til støtteordning fra NAV / Hjelpemiddelsentralen (65 %), mens de som er 85 år og eldre i mindre grad kjenner til denne (44 %). Kjennskapen til Husbankens tilpasningstilskudd er lavere blant dem som er 85 år eller eldre (4 %). Blant dem som har minst 4 års høyere utdanning er kjennskapen til Husbankens tilpasningstilskudd høyere (15 %).

Boønsker for fremtiden

Siste del av undersøkelsen handler om hvordan eldre medlemmer ønsker å bo i fremtiden. Det er også stilt spørsmål om medlemmenes råd til dem som skal utforme fremtidens boliger for eldre.

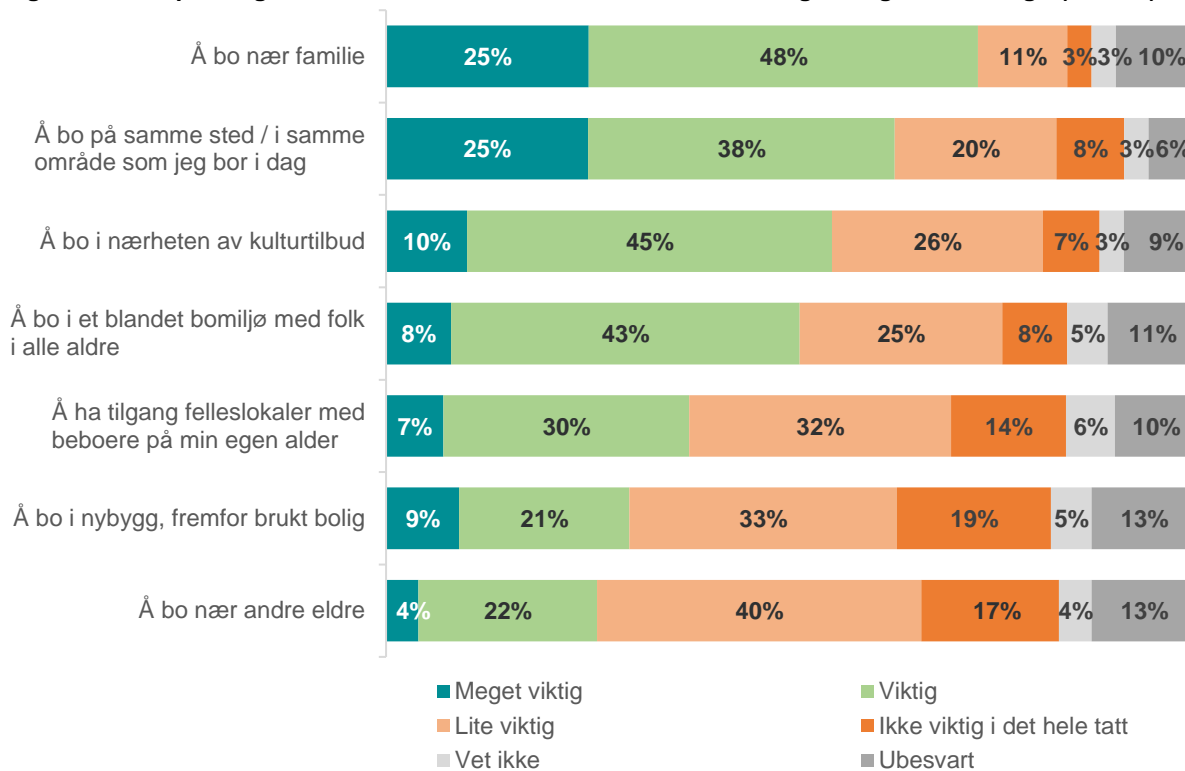
Over tre av fire ønsker å eie bolig i årene som kommer. Flest nevner at å bo nær familie, og å bo i samme område som man bor i dag er viktig for fremtidig bolig. Nær ni av ti ønsker å bo hjemme så lenge som mulig. Medlemmene har ulike råd til dem som skal utforme fremtidens boliger for eldre, som at alt eller det meste av boligen bør være på ett plan.

Figur 23: Foretrekker du å eie eller leie bolig i årene som kommer? (n=1025)

Et klart flertall på over tre av fire svarer at de foretrekker å eie bolig i årene som kommer. Kun 6 % foretrekker å leie, mens 10 % svarer at det ikke er så viktig om de eier eller leier.

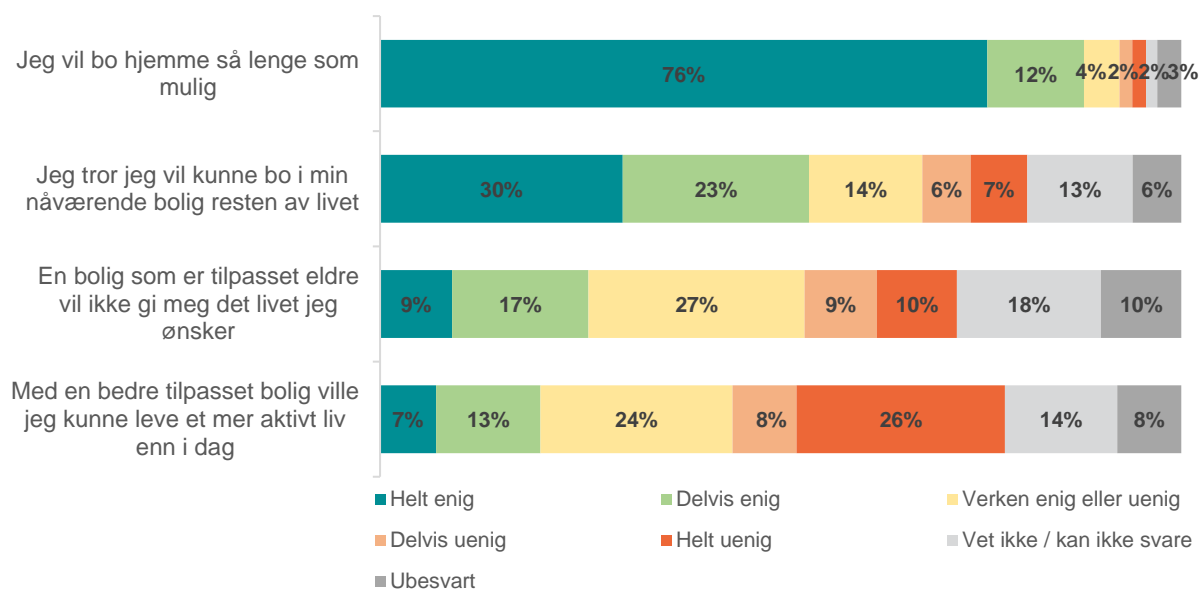
Figur 24: Tenk på boligen du tror du vil bo i i alderdommen. Hvor viktig er følgende for deg? (n=1025)

Det som fremstår som mest viktig ved boligen man tro man vil bo i i alderdommen er å bo nær familie (25 % meget viktig), og det at man får mulighet til å bo i samme område som man bor i i dag (25 % meget viktig). Totalt svarer 73 % at det er meget viktig eller viktig å bo nær familie, mens 63 % svarer at det er meget viktig eller viktig å bli boende i samme område som i dag. Det er størst enighet om at det er lite viktig eller ikke viktig i det hele tatt å bo nær andre eldre og å bo i nybygg fremfor brukt bolig. 26 % synes det er meget viktig eller viktig å bo nær andre eldre, mens 57 % synes dette er lite viktig eller ikke viktig i det hele tatt. 30 % synes det er meget viktig eller viktig å bo i nybygg fremfor brukt bolig, mens 51 % synes dette er lite viktig eller ikke viktig i det hele tatt.

De som bor alene svarer i litt større grad at det er meget viktig (6 %) eller viktig (27 %) å bo nær andre eldre.

Figur 25: Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn? (n=1025)

Det er stor enighet om at man vil bo hjemme så lenge som mulig. Nær ni av ti er helt eller delvis enige i dette, og kun 4 % er helt eller delvis uenige. Vi merker oss at over tre av fire er *helt enige* i at de vil bo hjemme så lenge som mulig. Det er en gjennomgående høy andel som svarer at de er helt enig i at de vil bo hjemme, altså er det ikke betydelige forskjeller mellom undergruppene.

Over halvparten (53 %) er helt eller delvis enige i at de tror de vil kunne bo i sin nåværende bolig resten av livet svarer at de er helt enig i at de ønsker å bo i nåværende bolig, mens 13 % er helt eller delvis uenige i dette. Færre blant dem som bor i hus, 27 %, er helt enig i at de vil kunne bo i sin nåværende bolig resten av livet, blant dem som bor i leilighet svarer 37 % at de er helt enig. Det er tydelig flere som svarer at de tror de vil kunne bo i boligen de bor i resten av livet blant dem som allerede har gjort tilpasninger i boligen. 54 % av dem som svarer at de i meget stor grad har gjort tilpasninger i nærværende bolig er helt enig i dette utsagnet. Andelen som er helt enig i dette er også høyere (38 %) blant dem som i stor grad har tilpasset boligen. Blant dem som ikke har gjort tilpasninger er rundt én av fem helt uenig i dette utsagnet.

Det er delte meninger om hvorvidt en bolig som er tilpasset eldre vil kunne gi medlemmene det livet de ønsker. 26 % er helt eller delvis enige i at en bolig som er tilpasset eldre ikke vil kunne gi dem det livet de ønsker, mens 19 % er helt eller delvis uenige i dette.

Det er også delte meninger om hvorvidt man ville kunnet leve et mer aktivt liv med en bedre tilpasset bolig. 34 % er helt eller delvis uenig i at en bedre tilpasset bolig ville gi dem et mer aktivt liv, mens 20 % er helt eller delvis enig. Blant dem som i meget stor grad har gjort tilpasninger i boligen med tanke på endringer i funksjonsnivå svarer hele 40 % at de er helt uenig i at en mer tilpasset bolig ville bidra til at de kunne leve et mer aktivt liv.

Figur 26: Hvis du kunne gitt et råd til de som skal utforme fremtidens boliger for eldre, hvilke råd ville du gitt? (n=1025)

Figuren viser svarene som ble nevnt av minst 4 %, se full liste i vedlegg (figur 36). 47 % har ikke oppgitt noe svar på dette spørsmålet.

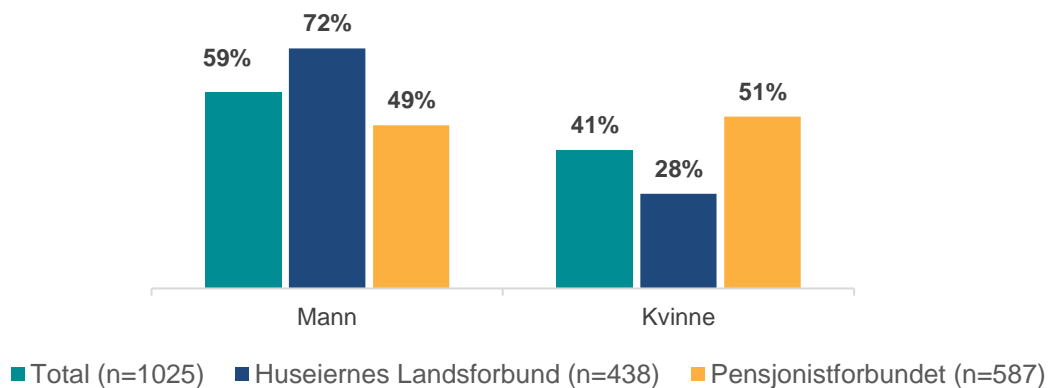

Også for spørsmål om hvilket råd man ville gitt til dem som skal utforme fremtidens boliger for eldre ser vi at svarene er veldig spredt. Det som nevnes i størst grad er at alt eller det meste av boligen burde være på ett plan, én av ti nevner dette. At boligen er en livsløpsbolig som er tilrettelagt for eldre, rullestolbrukere eller funksjonshemmede nevnes av 9 %.

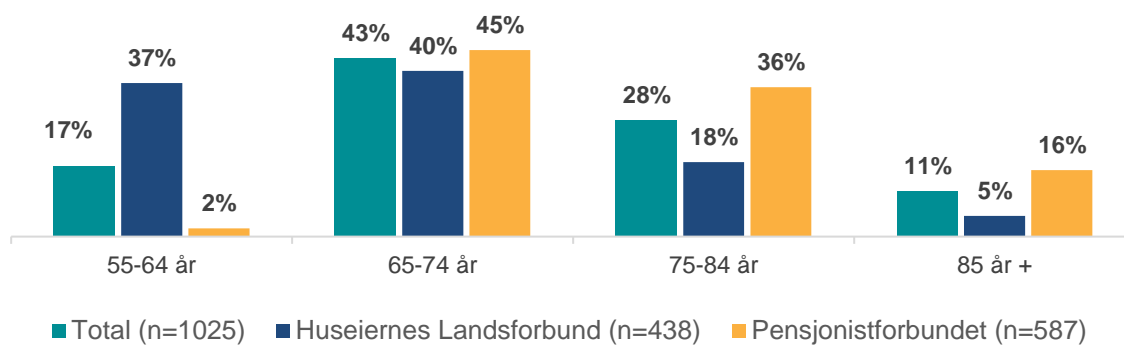
Vedlegg

Demografiske variabler

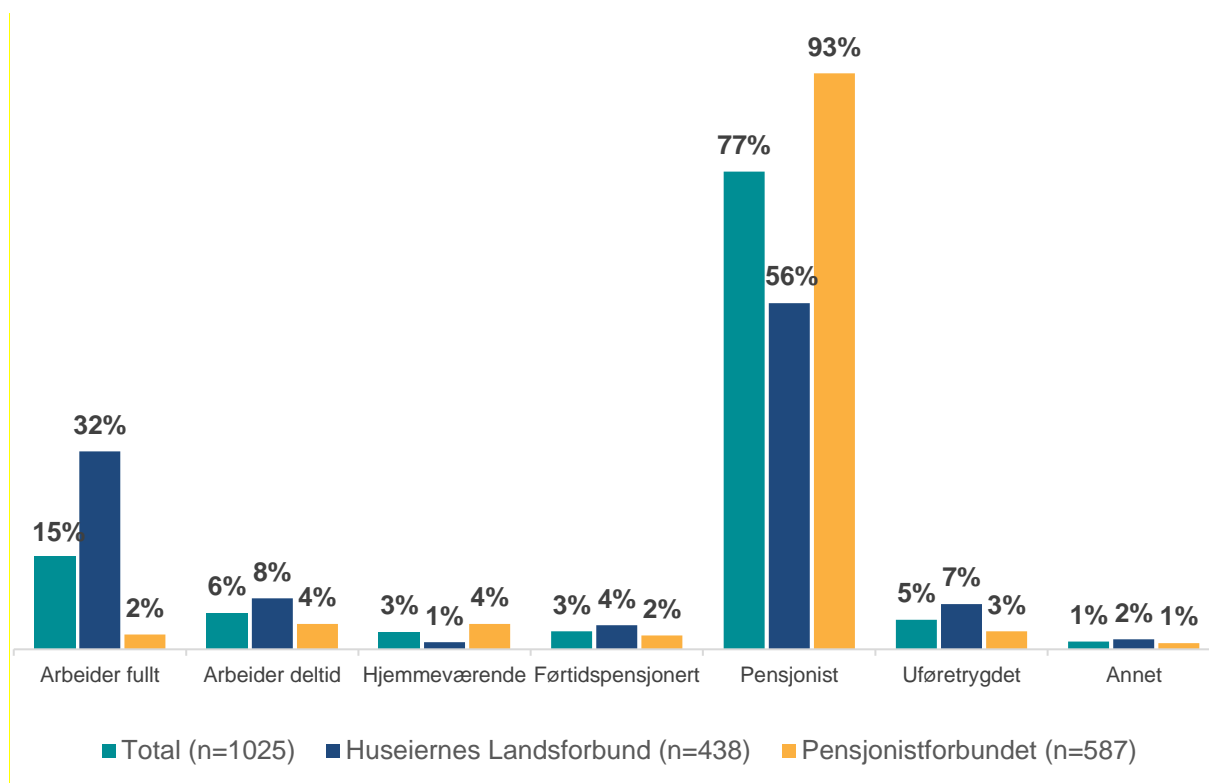
Figur 27: Kjønn blant de som har svart på undersøkelsen, totalt og fordelt på medlemmer fra Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet

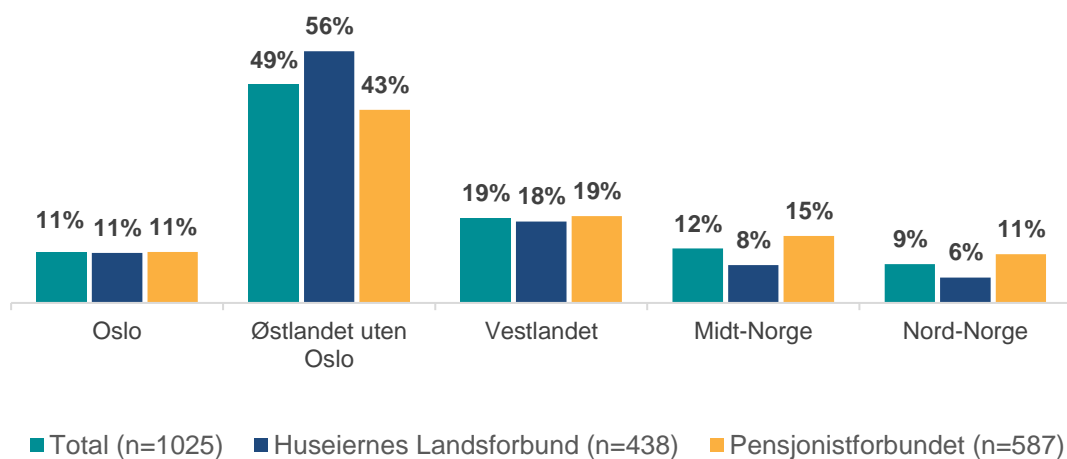
Figur 28: Alder blant de som har svart på undersøkelsen, totalt og fordelt på medlemmer fra Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet

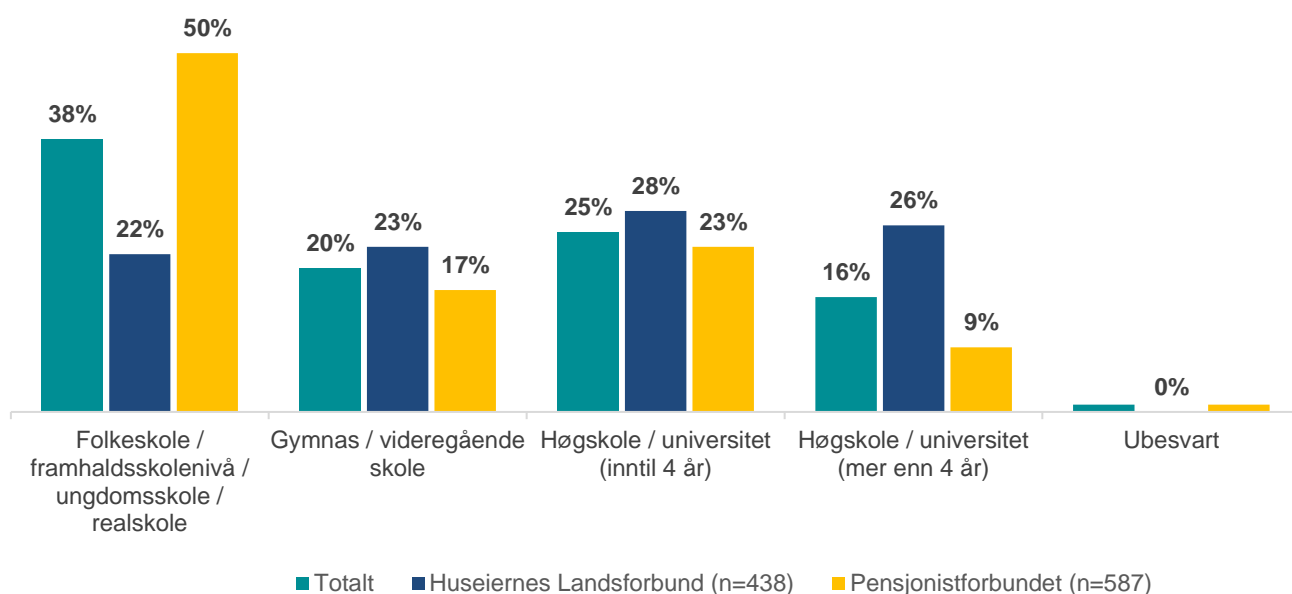
Figur 29: Arbeidssituasjon blant de som har svart på undersøkelsen, totalt og fordelt på medlemmer fra Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet

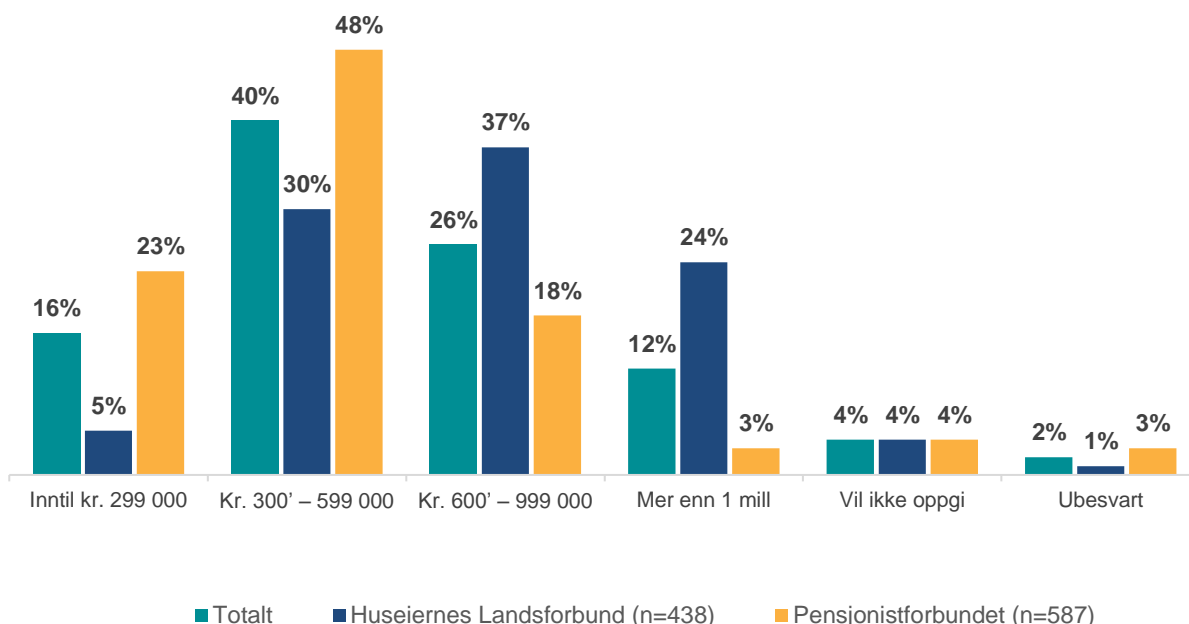
Figur 30: Bosted (landsgdel) blant de som har svart på undersøkelsen, totalt og fordelt på medlemmer fra Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet

Figur 31: Høyeste fullførte utdanning blant de som har svart på undersøkelsen, totalt og fordelt på medlemmer fra Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet

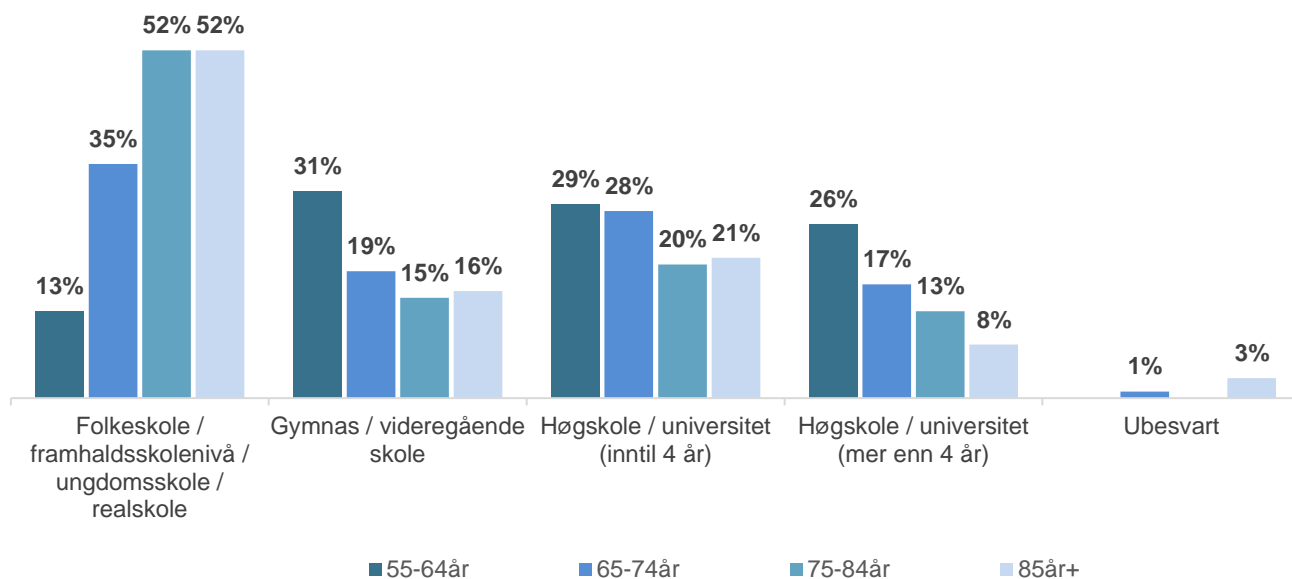

Figur 32: Samlet brutto husstandsinnpekt per år blant de som har svart på undersøkelsen, totalt og fordelt på medlemmer fra Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet

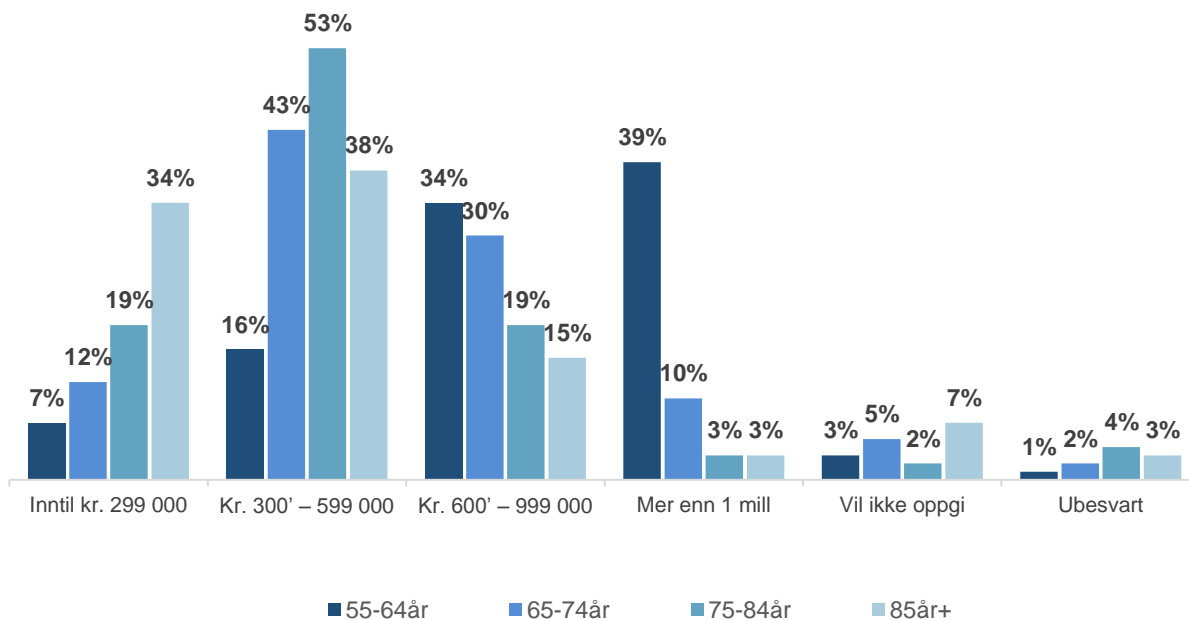

Figur 33: Høyeste fullførte utdanning blant de som har svart på undersøkelsen fordelt på aldersgrupper

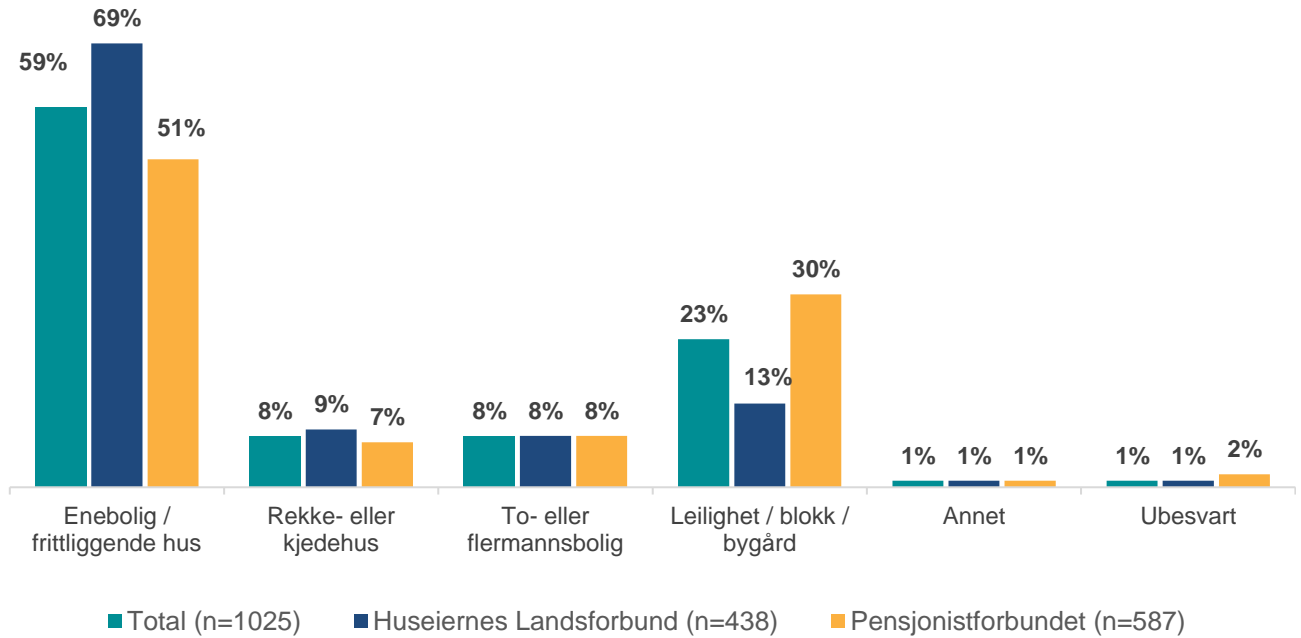

Figur 34: Samlet brutto husstandsinnestekt per år blant de som har svart på undersøkelsen fordelt på aldersgrupper

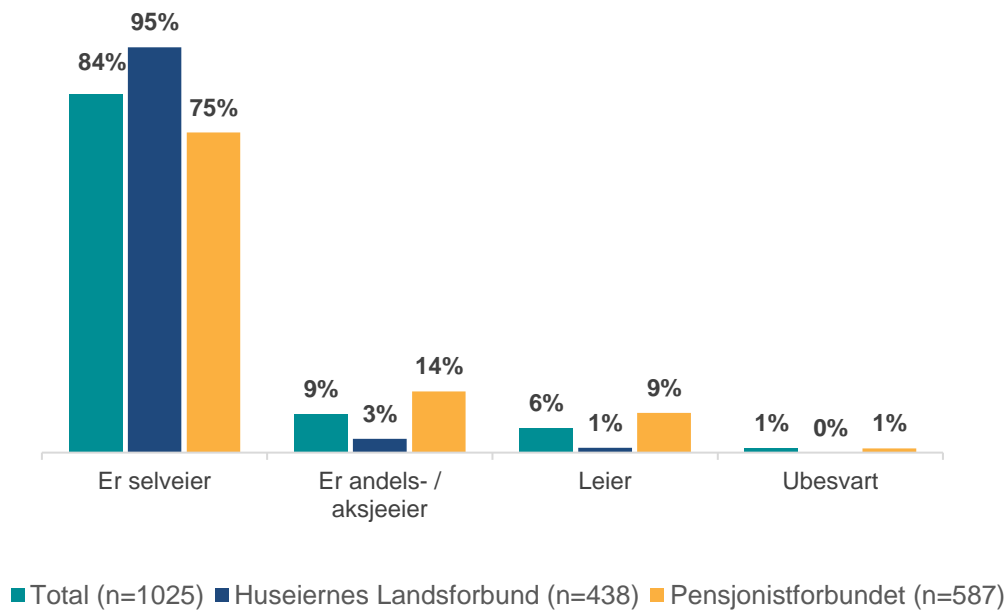

Boligtype og eieform

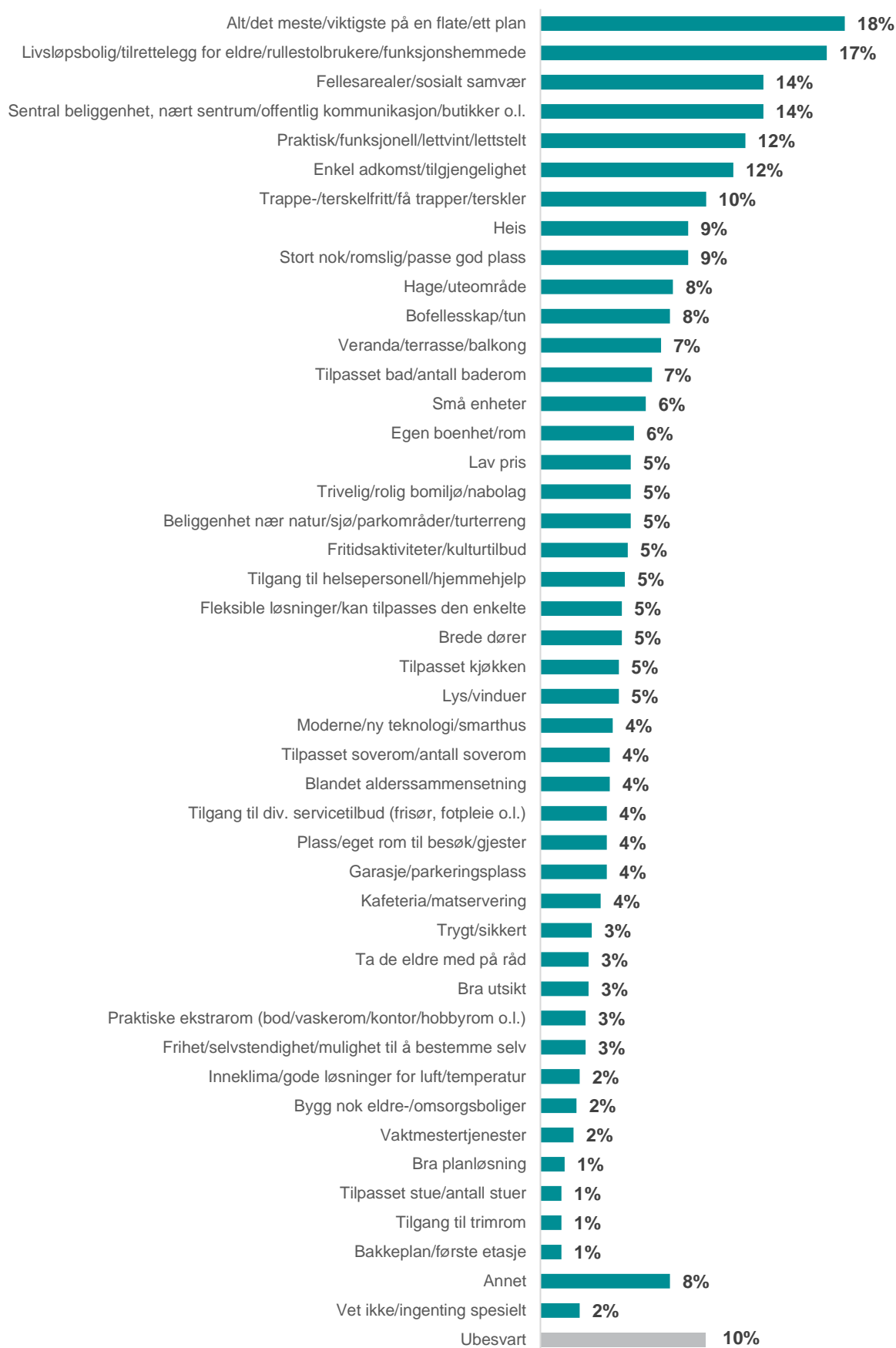
Figur 35: Boligtype blant de som har svart på undersøkelsen, totalt og fordelt på medlemmer fra Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet

Figur 36: Eieform blant de som har svart på undersøkelsen, totalt og fordelt på medlemmer fra Huseiernes Landsforbund og Pensjonistforbundet

Figur 37: Hva ved boligen din setter du mest pris på? (n=1025)

Figur 38: Hvis du kunne gitt et råd til de som skal utforme fremtidens boliger for eldre, hvilke råd ville du gitt? (n=1025)

